

Reactie provincie Noord-Holland op Overdrachtsdocument 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord'

RSO170226HG5

Met deze notitie reageert de provincie Noord-Holland op het overdrachtsdocument 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord'. Allereerst spreken we onze complimenten uit voor dit document. Het is positief ingestoken en geeft een goed en herkenbaar beeld van welke zaken in Noord-Holland Noord gerealiseerd kunnen worden. En tegelijkertijd spreekt er ook realisme uit over zaken die niet of pas op lange termijn mogelijk zijn. Het document geeft duidelijk de opgaven en oplossingsrichtingen voor de majeure ruimtelijke thema's in de regio weer. Het is weliswaar een tussenproduct en een aantal thema's moet verder worden uitgewerkt, maar geconstateerd kan worden dat de integrale koersvorming al herkenbare vormen begint aan te nemen.

De verdere uitwerking en verdieping, leidend tot en definitief Ontwikkelperspectief zal een inhoudelijke agenda opleveren op basis waarvan gemeenten, hoogheemraadschap en provincie de komende jaren samen kunnen werken aan de ruimtelijke toekomst van de regio. De provincie Noord-Holland zal zich daarvoor blijven inzetten, conform ons coalitieakkoord. Daarbij zien we in het overdrachtsdocument een mooie handreiking aan het Rijk (nationale opgaven en regionale behoeften) om met ons mee te gaan doen en zich aan de uitvoering te gaan committeren. Onder andere via onze afspraken met het Rijk in het ruimtelijk arrangement zullen we ons hiervoor sterk blijven maken.

De provinciale reactie is tweeledig. Ten eerste is het logisch dat we reageren vanuit de actualisatie van onze Omgevingsvisie. In september hebben PS de richtingen en ambities hiervoor vastgesteld. Deze worden momenteel uitgewerkt in een ontwerp Omgevingsvisie die eind mei ter inzage gaat. Onderdeel van die uitwerking is dat we voor een aantal gebieden, zoals onder andere het Maritiem Cluster Den Helder, Agriport, de Boekelermeer en Westfriesland (Hoorn-Enkhuizen) gebiedsgerichte uitspraken gaan doen. In de tweede helft van februari overleggen we hier ook ambtelijk met de betreffende gemeenten over. Onze ontwerp Omgevingsvisie zal belangrijke input vormen voor het Ontwikkelperspectief NHN. Voor nu reageren we vanuit de richtingen en ambities. Overigens is er uiteraard sprake van een wisselwerking tussen onze Omgevingsvisie en het Ontwikkelperspectief NHN. Het overdrachtsdocument zullen we dus ook zoveel mogelijk gebruiken voor de ontwerpversie van de Omgevingsvisie. Daarnaast geven we een aantal opmerkingen op hoofdlijnen op het overdrachtsdocument.

1. Richtingen en ambities Omgevingsvisie

- We zien veel van onze richtingen en ambities voor de Omgevingsvisie terug in het overdrachtsdocument, zoals bijvoorbeeld het clusteren van functies, het sturen op energieknooppunten, het verbeteren van de bereikbaarheid, het faciliteren van grotere woningbouwlocaties rondom OV-knooppunten langs de lijn Den Helder-Schagen-Alkmaar en Alkmaar-Hoorn-Enkhuizen, het geven van ruimte aan innovatieve (kennis)clusters en het werken aan een gezonde leefomgeving.
- In onze Omgevingsvisie zal het natuurlijke water- en bodemsysteem een grotere rol krijgen als ordenend principe. We zullen maatregelen gaan nemen om zoet water vast te houden, om water bij overlast te bergen en om grond- en drinkwater te beschermen. Ruimte voor nieuwe grootschalige ontwikkelingen, zoals woningbouw, zal vooral op droger gelegen gebieden gezocht worden. Voor gebieden waar verzilting en zoutindringing plaatsvindt, kan op termijn geen

jaarrond garantie gegeven worden voor voldoende aanbod van zoet water om door te spoelen. Deze watergerelateerde onderwerpen, die zeker ook spelen in Noord-Holland Noord, zien we wel, maar nog onvoldoende in de koersbepaling van dit overdrachtsdocument terugkomen.

- We willen inzetten op het behoud van hoogwaardige landbouwgebieden in Noord-Holland, en dat geldt zeker voor Noord-Holland Noord. Dit doen we omdat landbouw een belangrijke bijdrage verzorgt in o.a. de voedselvoorziening en innovatie. Dit betekent dat we goede landbouwgronden met een goede bodemvruchtbaarheid en goede condities voor zoet water willen beschermen. In het overdrachtsdocument wordt het belang van de agrosector in Noord-Holland Noord genoemd, maar wordt nog niet duidelijk gemaakt waar de hoogwaardige gebieden liggen die bescherming nodig hebben.
- Voor omgevingskwaliteit is nog weinig aandacht: (beschermde) landschap, erfgoed, cultuur en (culturele/sport/dorps)voorzieningen. Omgevingskwaliteit zou, als onderdeel van brede welvaart, naast een gezonde leefomgeving, explicieter aan bod moeten komen. Een goede omgevingskwaliteit is tenslotte naast veiligheid en gezondheid één van drie centrale doelstellingen in de Omgevingswet. Iedereen die iets verandert in de fysieke leefomgeving is verplicht de omgevingskwaliteit niet alleen te behouden, maar zelfs te verbeteren. We zien daarvoor graag concrete voorstellen voor Noord-Holland Noord in het definitieve Ontwikkelperspectief.

2. Verdere opmerkingen op hoofdlijnen

Wonen

- De Woondeal NHN wordt als basis gebruikt voor de teksten over wonen, maar in de Woondeal wordt een opgave van 42.500 woningen tot en met 2030 aangehouden, terwijl in het overdrachtsdocument stevast 42.500 woningen tot 2040 wordt genoemd. Het overdrachtsdocument permitteert zich daarbij een andere visie op het tempo waarin de woningen gerealiseerd gaan worden, terwijl het, gezien de enorme woningbouwopgave zeer wenselijk is om vast te blijven houden aan realisatie in 2030 en daarop alle inspanningen te zetten.
- Ook past het oprekken van de realisatie van de 42.500 woningen tot 2040 niet bij de uitkomsten uit onze eigen prognoses. Voor de periode t/m 2036 start binnenkort een actualisatie van de Woondeals. Aanneمة is dat de uitkomst daaruit gaat zijn dat er wederom meer woningen in Noord-Holland Noord moeten gaan landen dan obv demografie logisch lijkt. Dit omdat de woningbouwopgave in heel NL zo groot is dat de woningen ook in overloophgebieden moeten komen. Daarnaast komt ook uit onze eigen prognose een bescheiden groei voor delen van NHN naar voren.
- Wij hebben onze twijfels bij de aantallen nieuwe inwoners die genoemd worden. Aangezien het verhaal van de werkgelegenheid hieraan gekoppeld wordt, moet dit wel kloppen. Wij verwachten dat veel van de huishoudens in NHN gevuld worden door huishoudensverduunning.
- Wat we nog missen met zo'n groot agrarisch gebied is een visie op de huisvesting van buitenlandse werknemers. Ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeente of bij de werkgevers? Op eigen terreinen in kernen of juist er buiten? En hoe is deze toekomst met robotisering?
- Zelfde geldt voor het maritieme cluster, zien wij deze huisvesting landen in Den Helder of maken wij hoogwaardige woonmilieus er omheen of Alkmaar/Hoorn?
- Pagina 12. Hier staat: *In Noord-Holland Noord wonen bijna 700.000 mensen. Dat zijn er evenveel als in een kleinere Nederlandse provincie.* NHN is groter dan bijvoorbeeld Zeeland en Drenthe en even groot als Friesland qua inwonertal, dus benoem dat ook zo. Dat geeft ook voor het Rijk aan dat NHN een substantiële regio is.
- Pagina 30. Hier staat: *De meeste woningen buiten de corridors worden in deze voorzieningskernen gebouwd, bijvoorbeeld in belangrijke voorzieningskernen zoals Opmeer, Bergen, Wognum en Winkel.* Voeg daar expliciet aan toe dat dit geen uitputtende opsomming is,

maar echt bedoeld is als voorbeelden en dat de lijst met voorzieningenkernen echt langer is/kan worden.

Mobiliteit

- We hebben samen met de regio's in NHN een bereikbaarheidsvisie opgesteld. Daarnaast is er een Regionale Investerings Agenda (RIA), met inhoudelijke onderbouwing, vastgesteld in de regio Kop van Noord-Holland. Dat is een document van de regio, maar het is pro-actief in samenwerking met de provincie opgesteld. Maak gebruik van deze documenten, waar we als provincie en regio's al intensief samen aan gewerkt hebben.
- Er zit een groot verschil tussen de mobiliteitsmaatregelen die we als provincie en regio's in deze documenten noodzakelijk achten en de ambities die in het overdrachtsdocument zijn genoemd, zoals de N77 en een HOV-knoop bij Wieringerwerf. De N77 wordt in de RIA van de Kop niet expliciet niet genoemd. Het volstaat om in het overdrachtsdocument te benoemen dat oost-west verbindingen steeds belangrijker worden (en die zijn niet alleen met fietsroutes op te lossen), maar laat de N77 vooralsnog achterwege. Pas als blijkt dat een dergelijke verbinding noodzakelijk is om het mobiliteitssysteem veerkrachtiger en weerbaarder te maken (uit de analyse die we samen met Defensie, I&W en de regio's doen), kan hij weer op de agenda komen. Verder is het aanpakken van verkeersarmoede met alleen een HOV-netwerk niet realistisch.
- Er wordt een aantal andere kansrijke maatregelen in de RIA genoemd. Deze kunnen verwerkt worden in teksten over de regio Kop van Noord-Holland, o.a. de tekst voor Agriport, het Maritiem Cluster Den Helder en Analyse Regionale Weerbaarheid en Veerkracht in NHN.
- De belangrijke verbindingen met het zuidelijke deel van de provincie, de A7/A9 en het Noordhollands Kanaal moeten een prominentere plek krijgen.
- We missen een thema uit ons coalitieakkoord dat een serieuze plek in het Ontwikkelperspectief verdient, juist vanwege de focus op Noord-Holland Noord: het stimuleren van vervoer over water. In het coalitieakkoord staat onder andere: *We stimuleren het goederenvervoer over water, omdat dit als onderdeel van een bredere vervoersketen bijdraagt aan de vermindering van de uitstoot en verkeersdruk op de weg. Vervoer over water kan zeker in Noord-Holland Noord bijdragen aan een ontlasting van het wegennet.*
- De binnenwateren worden in dit stuk nu eigenlijk niet genoemd, noch gebruikt als modaliteit in dit Ontwikkelperspectief. Dat de provincie watertransport belangrijk vindt, is vorig jaar door GS bevestigd met het Actieplan Kernnet Vaarwegen waarin ook het principe is opgenomen "varen als het kan, rijden als het moet" voor het goederenvervoer. Ook zijn meerdere acties vastgesteld zoals bescherming van natte bedrijventerreinen, het zorgen voor bouwvervoer over water, en het realiseren van voorzieningen voor de binnenvaart. Ook staat in het actieplan *"De binnenvaart is een onmisbare schakel binnen het congestieprobleem in Noord-Holland en Nederland."*

Economie

- Veel van de knooppunten die we in de Omgevingsvisie gaan aangeven vanuit energie en circulaire economie komen goed naar voren in het document (zoals Agriport, Boekelermeer, Maritiem Cluster). We missen nog wel de circulaire ambities en kansen als onderlegger voor de knooppunten.
- Op zich wordt in het overdrachtsdocument al gepleit voor meer mengen van wonen en werken in de wijken. Door bedrijven met lage milieubelasting meer te mengen in bestaand stedelijk gebied kun je de bedrijventerreinen ook daadwerkelijk gebruiken voor de bedrijven die niet mengbaar zijn. Oftewel: het juiste bedrijf op de juiste plek. Gezien de beperkte beschikbare ruimte voor bedrijven met hoge milieubelasting moet je die terreinen goed beschermen en ook echt voor die bedrijven benutten.

- Het gezamenlijk opstellen van een selectief vestigingsklimaat. Een selectiever vestigingsbeleid is nodig om de ruimte die nodig is voor ontwikkelingen te beperken. Dat sluit ook goed aan bij de oproep: “Daarom is het essentieel dat de regio samenwerkt en gezamenlijk keuzes maakt” (p. 18). Dit moet uiteraard wel gebeuren vanuit een gedeeld beeld van het gewenste toekomstperspectief voor NHN. Denk aan gewenste profilering (met speerpuntsectoren water, agro en energie als basis), type doelgroepen/prioritaire bedrijfstakken (bijvoorbeeld gezien de bijdrage aan transitie als circulaire economie, energietransitie en strategische autonomie/veiligheid), kavelomvang, milieuhinder, efficiënt/intensief ruimtegebruik, etcetera. Dit is door te vertalen naar gemeentelijke bedrijventerreinprogramma’s en eventueel zelfs naar uitgifteprotocollen voor sturing en selectie van vestigers op locatieniveau. Dit selectief vestigingsklimaat moet uiteraard goed aansluiten op de voorgestelde diversiteit van de werklocaties.
- Zet ook fors in op het beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen. Hoewel kort genoemd moet niet onderschat worden hoe groot de opgave is om bestaande terreinen toekomstbestendig te houden/maken. De neiging bestaat om te focussen op de nieuw te ontwikkelen gebieden, maar gezien de vele beperkingen die er liggen om nieuwe terreinen te ontwikkelen (zoals netcongestie, beschermingsregimes, concurrerende ruimteclaims) zal op korte termijn vooral ook ingezet moeten worden op het efficiënter gebruik van bestaande terreinen. Basis daarvoor is het vergroten van de organisatiegraad op bedrijventerreinen, waar we als provincie samen met gemeenten nu volop op inzetten. Het belang van die organisatiegraad mag nog wel aangezet worden.
- Pagina 56. Hier staat: *Agriport is één van de twee plekken in Nederland waar hyperscale datacenters mogen worden gebouwd*. Zoals bekend hebben wij in ons coalitie-akkoord opgenomen dat we (met de impact op de (woon)omgeving in het achterhoofd en gezien de toenemende energiecongestie) deze collegeperiode geen ruimte voor hyperscale-datacenters zien.
- Het belang van de Energy & Health Campus voor Noord-Holland en Nederland moet steviger worden neergezet. Als er ergens lokale, regionale en nationale belangen samenkomen is het daar wel. Bedrijven zoals NRG, Pallas, JRC, Curium, TNO, enzovoort nemen een belangrijke en ook unieke internationale positie in qua onderzoek, levering van medische isotopen en andere medische en innovatie ideeën.
- Pagina 36. Hier staat: *Deze innovatieve clusters hebben allemaal grote behoefte aan (hoog)opgeleid talent*. Schrap (hoog), want er is juist ook behoefte aan opgeleid MBO-talent bij deze innovaties.

Energie – regioadvies VAWOZ / 380kV

- De notie dat energie (naast met name ruimte en water) schaars is, staat erin en dat is heel belangrijk. Dit maakt dat er wezenlijke (en ingrijpende) ruimtelijke, economische en maatschappelijke afwegingen gemaakt moeten worden welke activiteiten we wel en niet kunnen faciliteren. Dat nieuwe energievoorzieningen (e-infra, opwek, opslag) ook fysieke ruimte gaan kosten staat er duidelijk in, dat is positief en ook nodig. Belangrijk om nog eens te benadrukken: het energiesysteem van de toekomst bestaat uit:
 - Energieknooppunten (locaties waar grote vraag en aanbod van energie samen komt)
 - Decentraal energiesysteem (lokale vraag en aanbod van energie zo goed mogelijk op elkaar afstemmen)
- NHN kent vrij veel landelijk gebied, waar het decentrale energiesysteem een (nog) belangrijkere rol zal gaan spelen. Het is ook nodig om hierop in te zetten: wat qua energie lokaal gefaciliteerd kan worden, moet vooral daar geregeld worden. Dan hoeft die energie van verderop met (ruimte kostende) transport e-infra gehaald te worden, bij o.a. energieknooppunten vandaan. Dus zou je bij regionale ontwikkeling aan de voorkant, bij de koersvorming (zoals in dit

Ontwikkelperspectief, maar ook bij gemeentelijke omgevingsvisies) het decentrale energiesysteem expliciet als randvoorwaarde (en sturende factor) moeten meenemen.

- In de Energievisie 2.0 hebben we structurerende keuzes benoemd. Het is goed om deze, voor zover van toepassing voor NHN, bij de verdere doorontwikkeling te betrekken:
 - Collectieve laadpleinen (voor logistieke sector belangrijk)
 - Opslaglocaties (zowel kleinere batterijen, als grootschalige batterijen in de buurt van met name opweklocaties en energieknooppunten)
 - Energy hubs (b.v. bij glastuinbouw)
 - Datacenters (Agriport)
 - Energieknooppunten Den Helder, Hoorn, Boekelermeer
- Het besluit over het regioadvies VAWOZ / 380kV wordt door het Rijk genomen in mei 2026. Het voorstel is om in het kaartje ook de andere variant uit het regioadvies te tekenen; de voorkeursvariant van de Kop van Noord-Holland en regio Alkmaar, waarbij het tracé afbuigt naar de A7. Dat is het standpunt, zoals verwoord in het regioadvies (dus twee varianten).
- Het elektriciteitsnet wordt uitgebreid met een 380kV snelweg, maar ook deze heeft begrenzingen. Dat komt nu nog niet duidelijk terug. Gemeenten en provincie hebben aangegeven geen dubbele mastenrij te willen. Dat betekent dat de regio binnen de capaciteit van het toekomstige netwerk (uitgaande van 1 mastenrij) moet blijven, zowel in aanbod als in vraag. We zullen zorgvuldig om moeten gaan met de beschikbaarheid van energie, zowel in tijd als in plaats. En afwegen waar de beschikbare energie op dat moment het beste ingezet kan worden.
- De vijf knooppunten uit de Energievisie moeten nog verder afgewogen worden. Het zijn plekken waar ruimte op het (150kV en lager) netwerk gemaakt kan worden en extra ruimte geboden kan worden aan energie-intensievere bedrijvigheid passend bij het energetische aanbod. Het klopt dus niet dat hier “in de toekomst ruimte op het elektriciteitsnet ontstaat voor nieuwe energie-intensieve bedrijven”. En ook aan deze uitbreidingen zit een grens (zie hierboven). Ook in onze Omgevingsvisie moet deze afweging nog gemaakt worden. De vraag is waar je dat wel en niet wil. Daar kunnen we op dit moment nog geen hele heldere uitspraken over doen.
- Op de andere plekken gaan we, na realisatie van de nu voorziene stations, uit van geen verdere uitbreiding, en dus een meer decentrale ontwikkeling.
- Pagina 13. Hier staat: *Om deze kansen waar te maken, zijn vaak investeringen nodig in ruimtelijke randvoorwaarden, zoals bereikbaarheid, klimaatadaptatie en woningbouw -> voeg daar energie-infrastructuur aan toe.*

Maritiem Cluster Den Helder

- De tekst over dit onderdeel is al mooi, maar ten behoeve van een bod aan het rijk kan de strategische ligging van Den Helder en omgeving nog scherper neergezet worden, door de drie nationale doelen/opgaven waar het Maritiem Cluster een bijdrage aan kan leveren concreet te benoemen, met als suggestie om aan te sluiten bij de formulering van het regeerakkoord.
- De eerste opgave betreft veiligheid en weerbaarheid. Den Helder is al decennialang de thuisbasis van de Koninklijke Marine en vervult daarmee een sleutelrol in de nationale en internationale veiligheidsarchitectuur. In een geopolitiek veranderende wereld, waarin bescherming van vitale infrastructuur, maritieme veiligheid en bondgenootschappelijke samenwerking steeds belangrijker worden, neemt het strategisch belang van Den Helder verder toe. De aanwezigheid van Defensie, de Kustwacht en andere veiligheidsorganisaties maakt de stad tot een operationeel knooppunt voor toezicht en bescherming van de Noordzee. (o.a. lobby richting het Rijk om de coördinatie/locatie van PBNi te koppelen aan hoofdzetel van de Kustwacht en Frontex in Den Helder).
- De tweede opgave is de energietransitie en verduurzaming. Vanuit Den Helder worden offshore windparken onderhouden en geëxploiteerd, en wordt gewerkt aan nieuwe energieketens zoals waterstof (regeerakkoord: groene én blauwe waterstof) en synthetische brandstoffen.

Tegelijkertijd blijft de bestaande offshore energie-infrastructuur een cruciale rol spelen in de overgangsfase. Den Helder laat zien dat verduurzaming en continuïteit van het energiesysteem hand in hand moeten gaan, en dat deze transitie vraagt om robuuste logistiek, hoogwaardige kennis en betrouwbare infrastructuur (regeerakkoord: Noordzeegas blijft).

- De derde opgave betreft energiezekerheid en strategische autonomie. In een context van geopolitieke onzekerheid is het vermogen om te beschikken over eigen energiebronnen, infrastructuur en onderhoudscapaciteit van groot belang. Den Helder is hierin een sleutelregio: niet alleen als logistieke draaischijf voor energie op zee, maar ook als locatie waar toezicht, beveiliging en onderhoud samenkomen (lobby PBNI). Daarmee draagt de regio bij aan de veerkracht en onafhankelijkheid van Nederland en Europa.
- Pagina 53. Voorstel om aan de tekst over het Maritiem Cluster toe te voegen dat Defensie ook toeleveranciers dichtbij nodig heeft; dus bedrijven die ook een plek moeten krijgen.

Agriport

- Hier matcht de tekst niet met het gezamenlijke regioadvies. Er staat dat Agriport zich sterk gaat ontwikkelen als energieknooppunt, alsof dit een gegeven is. Terwijl we in het regioadvies (en ook in de Energievisie) juist heel duidelijk aangeven dat verdere ontwikkelingen hier niet vanzelfsprekend zijn. Als provincie kijken we hier anders naar.

In het regioadvies staat:

“Met het datacenterbeleid van zowel Rijk als provincie is richting gegeven aan een andere ontwikkeling van de Wieringermeerpolder. Dat heeft geleid tot enerzijds een grotere noodzaak voor uitbreiding van de energie-infrastructuur en anderzijds tot aanzienlijk meer waardeontwikkeling. [...] Zonder verhoging van de norm zien wij risico's aan het doorzetten van het huidige ruimtelijke beleid.”

Dat is te versimpelen tot twee mogelijke richtingen:

- Als de norm van de dijk niet omhoog gaat (besluit ligt bij het Rijk)/niemand is bereid te betalen voor dijkversterking: we brengen aanbod en vraag bij elkaar, maar bieden geen extra ruimte aan ontwikkelingen buiten het huidige Agriport op deze relatief kwetsbare plek. Dat betekent dat eventuele nieuwe energievragende bedrijvigheid zich in één van de andere knooppunten moet vestigen (hier zit nog wel een onderzoeksvraag wat de verwachte toename van verbruik is van bestaande en reeds voorziene datacenters, de energievraag kan toenemen zonder dat de ruimtevraag toeneemt).
- Verdere ontwikkeling van het knooppunt, inclusief ruimte voor groei van bijv. datacenters, komt pas in beeld als dit samen gaat met verhoging van de norm / versterking van de dijk. Hier zit een financieringsvraagstuk achter. Wie betaalt? Feit is dat in geval van verhoging van het IJsselmeerpeil de dijk sowieso versterkt moet worden om aan de huidige norm te blijven voldoen.
- De achterliggende vraag is wanneer vinden we voor dit gebied de risicotoename te groot en vraagt dat om een ander besluit m.b.t. de norm/dijk? Of omgekeerd, als we geen dijkversterking willen, wanneer vinden we dat we de grens qua ruimtelijke ontwikkelingen en waardetoevoeging bereiken? Wie moet hierop sturen en bepaalt dit? De Provincie geeft met het regioadvies (en de zienswijze op Nota Ruimte) een duidelijk signaal af: ruimtelijk beleid en de waterveiligheidsnorm in de Wieringermeer moeten op elkaar aansluiten (en dat doen ze nu niet).

Landbouw

- Terecht wordt aangegeven dat landbouw een zeer belangrijke factor is in Noord-Holland Noord. Dat wordt ook aangetoond in het onderzoek dat we hebben laten doen naar de economische betekenis van de agrosector in Noord-Holland Noord. Een steviger verwijzing naar dit rapport is zeker op zijn plaats.
- Benadrukt kan worden dat de landbouw in NH Noord zo hoogwaardig is, vanwege het klimaat, de vruchtbare bodem en het ondernemerschap dat tot bloei is gekomen in NHN. Om deze hoogwaardige landbouw te behouden en door te ontwikkelen is er een gezamenlijke inspanning nodig van landbouw en van overheden om de goede voorwaarden voor landbouw te behouden (vruchtbare bodem, beschikbaar zoet water etc).
- De landelijke status als één van de zes door het Rijk aangewezen Greenports (NHN) komt niet echt naar voren, in de tekst.
- Voeg de notie toe dat de agrarische sector in NHN zeer divers is, met grootschalige bedrijven biologische bedrijven en multifunctionele bedrijven, Synergie Seed Valley en productiebedrijven. Er is veel samenwerking met wisselteelt. Het areaal vollegrondsgroenteteelt is uniek voor Nederland.
- Er wordt in het document genoemd dat er ruimte moet komen voor nieuwe ambities mbt recreatie, groen en blauw. De ruimte is echter beperkt en deze ambities kunnen conflicteren met de landbouw, die eigenaar van de grond is en deze in gebruik heeft. Versnippering van goede landbouwgronden moet worden voorkomen. Zoek ook ruimte in bestaande structuren; agrarisch natuurbeheer is ook een vorm van groen-blauw.
- Bovendien heeft de landbouw zelf ook een ruimtevraag. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld de wens van uitbreiding van de glastuinbouw, maar ook ruimte voor extensivering (er vindt overigens al veel extensivering in Noord-Holland plaats), vervanging van verlies aan landbouwgrond door bovengenoemde groen-blauwe ambities, woningbouw, energie-infra.

Water

- Op pagina 22 staat: Vanwege de emissie van CO2 die de bodemdaling met zich meebrengt, staat dit zoetwatergebruik hoger op de nationale verdringingsladder dan de landbouw. Deze tekst heeft nuancering, want de verdringingsreeks mag niet op deze wijze worden toegepast.
- Zie onze opmerkingen hierover bij 1. Richtingen en ambities Omgevingsvisie.

Natuur

- In het document staat dat de biodiversiteit achteruit gaat. Om welke soorten in Noord-Holland Noord gaat het hier concreet?
- Er mist een visie op de natuuropgave in Noord-Holland Noord. Dat wordt weliswaar ook in H5 geagendeerd voor verdere uitwerking. In het overdrachtsdocument lijkt de natuur beperkt te blijven tot de huidige gebieden.
- Groenblauwe dooradering wordt wel aangestipt, maar niet aangegeven waar hiervoor kansen liggen in het gebied. Het onderzoek dat door Smartland is gedaan naar de mogelijkheden voor groenblauwe netwerken kan hiervoor gebruikt worden.

Omgevingskwaliteit

- Landschap: In het rapport wordt weinig aandacht besteed aan landschappelijke waarde. Landschap wordt verbonden aan landbouwgrond, natuur en recreatie. Maar landschap is meer dan een optelsom van landbouw, natuur en recreatie. Het gaat ook om intrinsieke waarden zoals cultuurhistorische en erfgoedwaarden en de waarde van landschap voor een aantrekkelijk

vestigingsklimaat, vastgoedwaarde, gezondheidswaarde, benodigde ruimte voor klimaatbestendigheid (piekwaterberging, verkoeling bij hittestress), etc. Daarom zorgvuldig mee omgaan en op investeren.

- Er ontbreekt een goede landschappelijke analyse. En de Kop kent een aantal zeer waardevolle en soms ook beschermde landschappen. Paragraaf 3.4. verdient hierop een aanvulling.
- Erfgoed: Het huidige landschap en daarin aanwezig erfgoed vertelt de ontstaansgeschiedenis van Noord-Holland Noord. In de eerste alinea van '2.5 Regionale cultuur als ontwikkelkracht' (p.24) wordt hier met trots naar verwezen. Behoud van erfgoed dient voor het behoud van die identiteit en de zichtbaarheid van die eeuwenoude regionale cultuur met lokale en gebiedseigen verschillen. Op p. 58 wordt aangegeven dat omgevingskwaliteit en cultureel erfgoed in deze conceptkoers nog onvoldoende wordt belicht. (Op p. 8 na wordt het zelfs helemaal niet belicht). In het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord moet daarom in ieder geval worden ingaan op de opgaven voor erfgoed en cultuurlandschap. Naast dat er uitspraken worden verwacht over hoe er bij ruimtelijke ontwikkelingen in de toekomst rekening wordt gehouden met erfgoed als drager van identiteiten en kernkwaliteiten, gaat het ook om uitspraken waar/wanneer erfgoed kansen biedt om gebiedsgericht bij te dragen aan de beoogde transitie. Bij nieuwe ontwikkelingen is het uitgangspunt dat gebiedseigen karakteristieken in stand worden gehouden en afleesbaar blijven en dat hierop wordt voortgebouwd (erfgoed inclusief ontwikkelen) door nieuwe kwaliteiten toe te voegen.
- Cultuur & voorzieningen (cultuur, sport, dorpswerk en bibliotheken): Er is meer aandacht nodig voor omgevingskwaliteitselementen als dichtbij kunnen bewegen, kunnen ontmoeten, beleven en ontwikkelen: sport, cultuur, bibliotheken en dorpshuizen.

Recreatie en toerisme

- Er staat een mooie duiding van de recreatie opgaven in het document en het is goed dat toerisme benoemd is als opgave om nog verder uit te werken.